

Hans Sachs:

Az ellopott kakas

fordította: Mann Lajos

Szereplők:

BALGA JÁNOS, paraszt
SZARKA PISTA, paraszt
MARCSEA, parasztasszony
DUCI, parasztasszony

BALGA JÁNOS

(belép)

Jó estét, finom, szép urak!
Idáig úz az indulat:
a Szarka Pistát kajtatom,
mer' elveszett a kakasom.
A szomszédnak oly háza van,
hogy mi elvesz a faluban,
az abba' biztos megkerül.
Azért is érzem legbelül,
hogy tudhat ő a kakasomrul.
Ahun jön, e! Épp erre fordul,
és úgy látom, hogy vérveres.

SZARKA PISTA

(bejön)

Nézd! Nem a Balga János ez?
Jó napot, szomszéd! Mit lesel
úgy, mintha jég vert vóna el,
vagy szőlőd érte vóna fagy?

BALGA JÁNOS

Látom, hogy jókedvedbe' vagy.
Pista! A kakas elveszett.
A nagy fekete. – Ismered.
Nem vót már tegnap este se.
Akárhhol nézzük, húlt helye.
Nem sejlik néked valami?

SZARKA PISTA

Mit akarsz ezzel mondani?
Oly igaz, ahogy itt vagyok,
hogy nem láttam a kakasod!
Vagy tán elloptam, azt hiszed?

BALGA JÁNOS

Nem. Én csak azt mondom neked,
amit *nekem* az asszony éjjel:

hogy ő tulajdon két szemével
látta, hogy átszáll a madár,
de azt már nem, hogy visszaszáll.
Adjátok hát most vissza szépen!

SZARKA PISTA

A tisztességem drága nékem!
Túlem bearanyozhatod,
akkor se' köll a kakasod;
már ha az én házamba' van.
De mér' beszélsz ily hangosan?
Ha két szomszéd itt összekap,
tudod, miket nem mondanak!
No, várj! Majd megkérdem az
asszonyt.
Ha netán valami olyat mond,
amirül én itt nem tudok,
két nap nyögi, mit kapni fog!
Itt várj, míg nem szóltam vele!
(Elsiet)

BALGA JÁNOS

Menj csak! Hiszi a jó fene,
hogy neked semmi részed ebbe'!
Nem mentegegnéd ily sietve.
Úgy látom, meglesz a kakas.
Mit int az asszony? Ej, mi az?

MARCSA

(jön)
No, János, mit mondtam neked?
A jósnő mindent kivetett:
a kakasunkat megzabálták!
Szomszéd vót, így mondják a kártyák.
Szakálla színe elmosódó,
de a lelke, akár a holló.
A trágyán, lent, a kert alatt,
látni lehet a tollakat.
Hogy ki a tolvaj, ugye, tiszta? –

A szomszédunk, a Szarka Pista!
Előveszed-e végre őt?

BALGA JÁNOS

Most kérdeztem meg, épp előbb.
Azt mondja, hogy ő nem csinálta,
és esküdözik fűre-fára,
hogyan nem is látta a kakast.

MARCSA

És te az ő szavára *adsz*?
A *csillagot* leesküszí,
mi egy kis eskü őneki!
Sose hidd el te, amit az mond!

BALGA JÁNOS

Azt mondta, megkérdi az asszonyt,
jön vissza mindjárt, várjam itt.

MARCSA

Jól megfelelt, a mindenit!
Megkérdezi az asszonyát! –
Hisz az még nála is kutyább!
Jaj, akinek csak az marad,
amit a tolvaj visszaad!
Sose keresd te a kakast,
meglelte már a kártya azt:
megették! Kár beszélni róla.
Gyere, nézzük meg, hol a tolla!
Tegyünk csak bűnjelekre szert,
biztos, hogy elvesztik a pert:
fizetnek, mint a jó köles!

BALGA JÁNOS

Várj egy kicsit még, ne siess!
Neked a pör a mindened,
de én, a fene egye meg,
bíróhoz rögtön nem futok!

MARCSA

Nem futsz? Te lomha, rest tulok!
Ó, hogy a ménkű csapna meg,
mi lenne nélkülem veled!
Patkányod lenne, nem juhod.
Nem futsz? No, majd én elfutok,
beperlem azt a csürhe népet!

BALGA JÁNOS

Állj meg, mert szétverem a képed!
Maradj! Nem hallod? Itt maradj!
Nézd a szipirtyót! Elszaladt!
*(Az asszony elrohan, a paraszt utána veti
magát)*

SZARKA PISTA

(jön)
Ej, ez a lelketlen világ,
hogy ez jót ingyen ma sem ad!
Ha a szegény megéhezik,
s – így vagy úgy – enne egy kicsit,
csak a magáét eheti,
mert amit másképp ad neki
Isten, azt menten visszavárják,
mint a szomszéd a kakaskáját,
aki az én csűrömbé szállt;
tyúkjaim végett legkivált,
de a magbul is jót evett,
mit, ugye, ingyen nem lehet:
fazékba jutott büntetésül,
onnét meg még jobb helyre végül.
Lenne csak még egy ily kakaskám,
azt is megenném, s letagadnám!
Mondjon a szomszéd, mit akar,
az már itt többet nem kapar!
Itt utoljára kukorított.
Jé, jön az asszony! Mit sipít ott?

DUCI

(berohan)

Jaj, drága Pistám, nagy a baj:
jön a poroszló, s megvasal!
Panaszt emeltek ellenünk!
Mondd meg nekem, most mit
tegyünk?
Marcsa a kakasér' perel.
Mért is nem hagytuk, szálljon el,
mikor kezünk közt ordibált!

SZARKA PISTA

Nem magad vágtad el nyakát?
A torkosságodat okold!

DUCI

És aki elkapta, ki vót?
Mikor szállt vóna elfele,
söprűvel ki ütötte le?
S most az egészet rám kened?

SZARKA PISTA

Csönd! Neked hallgass a neved!
Nem fognak Balgáék ki rajtunk!
Annál azért előbbre tartunk.
Esküvel vallom: a kakast
nem láttam, s te is valljad azt!
S a gall kakasra gondolunk:
az ördöggel ki így tolunk;
és a bíró is félreérti.

DUCI

No jó, csak aztán te se térj ki!
Hogyha mindkettőnk jól tagad,
a becsületünk megmarad,
de ha a dógon rajtavesztünk,
a vártoronytul nem menekszünk,
s levágják mind a két fülünk.

SZARKA PISTA

Bizonyítsák be nélkülünk!
Csak észnél légy majd, ahogy én!

DUCI

Megfontolt leszek és szerény,
ha Marcsa majd kérdőre von.
És ha megadni nem tudom,
értetlenségre térek át:
nem hagyom helybe' egy szavát.
„Átszállt a kakas? Ne beszélj!
Hová fújhatta el a szél?”
S ahány „igen” jön, annyi „nem” megy.

SZARKA PISTA

Jól van, csak el ne vedd a kedved!
Most elmegyek a búcsuba:
lett-e az ügyből nagy csuda?
Pusmog-e rúla sok paraszt;
firtat-e ellopott kakast?
(Elmegy)

DUCI

Eridj csak! Addig várok itt...
Izgat a Marcsa egy kicsit.
Amúgy is rég kirúg reám,
amért az ura hajdanán
utánam járkált, meg mi más...
Jön az a rút, pöttyös tojás!

MARCSA

(jön)
Ahá! Itt vagy, te tág belű
ganéevő, te lótetű!
Mért faltad föl a kakasom?

DUCI

Erre azt válaszolhatom,
hogy a háznéppel ittam-ettem,

s hajdinakását töltöttem
magamba, tejjel – nem kakast.
Így hát nincs mért felrónod *azt*.
Kérdezd meg, hogyha nem hiszed!

MARCSA

Egy húron pendül mind veled.
Megtalálja a zsák a fótját:
rád ütött valamennyi szógád.
Nem is ház ez, ha' szarkafészek.
Vége se lenne a mesémnek,
mik nem történtek ebbe' már.

DUCI

Marcsám! Szavadnak éle fáj!
Megtalálod, ha folytatod.
Nekem olyan sok nem jutott,
hogy abból bárki elvegyen.
Egy kincsem van: becsületem,
és azt ellopni nem hagyom.

MARCSA

Hallgass, mer' itt váglak agyon!
Add ide azt a hat garast,
s fuss: kifizetted a kakast!
Ha nem, a bíróhoz megyek.

DUCI

Mondd csak, ki súgta azt neked,
hogy én a kakast megzabáltam?
Áruld el, ki vót oly pofátlan?

MARCSA

A jósnő, hogyha érdekel.

DUCI

Ó, hogy a tűz égesse el!
Hazudott az a szörnyeteg!

MARCSA

(felmutatja a kakas tollait)

Csak az igazat mondta meg.
Nézd ezeket a tollakat:
nálad leltem, a kert alatt!
Tudod, hogy ki hisz itt tenéked!

DUCI

Tavaly is *hogy'* befeketített! –
Hogy én loptam ki éjjel, orvul
a lenedet az áztatóbul!
Amikor szín ártatlan vótam!
Éppúgy, mint most, e toll-dologban.
Se' *lent*, se' *kakast* nem lopok.

MARCSA

És miből van az abroszod?

DUCI

Azt az én *anyám* adta nékem.

MARCSA

No hiszen, ő tud adni éppen,
mikor neki sincs semmije!
Ha vóna mit fölvennie,
biztos nem járna rongyosan.

DUCI

Te vad paraszt, te oktalan!
Ó, hogy a balsors verne meg,
s venné el tőled mindened!
Amér' az ördög megsegél,
leszólod azt, ki szűken él?
Fújd fel a híres vagytonod!

MARCSA

Neked is vón', ha megfogod
a munka végit, s nem megyen
mindened át a béleden.

DUCI

Az *ángyikádat!* Azt tanítsd!

SZARKA PISTA

(jön)

A poklot zsinatoltok így!
Akkora zajjal vagytok, e,
hogy már a ház is reng bele.
Mi az ördögön marakodtok?

DUCI

Képzeld el, ember, ezt a dógot!
Rám jön a Marcsa – mint aki
megőrült, azt kell mondani –,
hogy a kakasát megzabáltam;
veletek együtt, itt, a házban.

SZARKA PISTA

Ki vót, ki megzabálta? *Mi?!*

MARCSA

(felmutatja a tollakat)

Ti hát! Tessék, a tollai!
A trágyátokra szórva leltem.

SZARKA PISTA

Hogy vesztél vóna ott, a kertben,
mikor a rossz átkergetett!
Hallgass, a nyú a nyelvedet,
mert repül ám innét kakas,
de az vörös lesz, úgy ugass,
úgy tátogasd a randa szádat!

MARCSA

Hogyan? Még fenyegetsz? Vadállat!
Megyek és följelentelek.

SZARKA PISTA

(megrázza az öklét)

Szét is verem a képedet!

MARCSA

Elhiszem, tökfej, hogy szeretnéd!

(Balga János közeledik)

DUCI

Nézz ide! Itt jön Balga szomszéd!
Szólj már rá, szomszéd, egy kicsit,
hogy ne bennünket nyúzzon itt
az eltűnt kakastok miatt!

MARCSA

Velem közöld a bajodat!
Nekem fizesd a kakas árát!

BALGA JÁNOS

Nem mondtam? Más danára állj át!
A kakasér' civódni kár,
úgyis levágtuk vóna már,
ha ők zabálják meg, *ha* nem.

MARCSA

Fordulnál fel, te esztelen!
Ne másét oszd, a magadét!
Mi a jó fene állt beléd?

BALGA JÁNOS

Ő is jó szívvvel vót irántam
gyakorta, hát most mit szekáljam?
Te is békélj meg, jobb' teszed!

MARCSA

Ó, hogy a rosseb enne meg!
Veszem a dógot észre régen!

DUCI

Miféle dógot? Valld be szépen!
Engem vesz szájra egy olyan,
akinek most is latra van?

MARCSA

Kinek?!

DUCI

Kinek! –

Neked, anyám: a nyalka káplán!

MARCSA

Hazudsz, te rossz lotyó, te sátán!

Széttéplek! Összevissza zúzlak!

BALGA JÁNOS

Asszony! Ki hitte vóna rúlad,

hogy te ilyeneket csinálj?

MARCSA

Ember! Nehogy higgy néki már!

Akkor bódog, ha kárt okoz,

körme hegyéig rossz, gonosz

ez a zabálós, lusta állat!

DUCI

(az öklét rázza)

Most verem szét a rút pofádat!

MARCSA

Nekem?

DUCI

Neked!

MARCSA

A kakasomat megzabáltad,

és még te vernéd be a számat?

Te mocskolsz engem?! Rongy cafat!

SZARKA PISTA

(közéjük veti magát)

Ej, ezt méregből mondta csak!

Maga se úgy gondolta ő.

Nehogy már ezzel állj elő!

Marcsám! Legyen már több eszed!

MARCSA

A kakasom fizesse meg,
vagy a börtönbe' ver tanyát!

DUCI

Fizesse meg a jó anyád!
Kakasod vén vót és beteg:
három krajcárt se érne meg.
Tudnám, mit rágódsz rajt' vajon?

MARCSA

Még gúnyolódsz a káromon?
Fogok én kakast ölni még,
de az tollastul megy beléd!

DUCI

Ott van a toll, na, tömd belém!

MARCSA

Nesze, te tág belű tehén!
(Ütlegetni kezdik egymást)

BALGA JÁNOS

(Balga János igyekszik lefogni a kezüket)
Állj! Állj le már, a franc egyen meg!
Éreztem én, hogy öltre mennek
egy kóbor, rossz kakas miatt.

SZARKA PISTA

Hagyd csak! Hadd szórakozzanak!
De mi a csomót vágjuk el:
igyunk! – Nem árt egy jó meszely.
Asszonyi móka kit zavar?
No, csak űzd őket el hamar,
tovább ne szégyenítsenek!
Én addig búcsút hadd vegyek!
(Balga János kitereli az asszonyokat)

SZARKA PISTA

(summázza a darabot)

Szeretve tisztelt, jó urak!
Kérjük, ne haragudjanak,
hogy itt így összeszólalkoztunk,
rossz szót rossz szóval viszonztunk,
csúful gyaláztuk, téptük egymást!
Elhallgattunk mi így is egy s más.
Nagyon szívükre ne vegyék hát
ezt a farsangi, könnyü tréfát,
élvezzék csak az ünnep estét,
s kakasul többet szó se essék!
Civakodásnál jobb a snapsz! –
kíván jó éjszakát Hans Sachs.